

"Nevajag celt vētru ūdens glāzē"

Valsts prezidents Raimonds Vējonis ir pārliecināts, ka valdība turpinās reformas. Rīkosies, ja "sāksies acīmredzama bremzēšana"

Valdības vadītājam Mārim Kučinskim nākas pūlēties, lai pārliecinātu sabiedrību, ka piedāvātā nodokļu reforma būs sekmīga. Valsts prezidents Raimonds Vējonis šajā ziņā ir viņa atbalstītājs, kurš intervijā "Latvijas Avīzei" stingri turas pie šīs reformas īstenotāju nekritizēšanas līnijas un saka: "Ja

mēs daudz un dikti runāsim un atliksim lēmumus, valstij tas būs vēl traģiskāk." Sarunā ar "LA" žurnālistiem Lindu Rasu un Māri Antoneviču viņš arī vērtē, kā piepildījušās tās ieceres, kuras viņš paudis pirms diviem gadiem, izvirzot savu kandidatūru prezidentam amatam, izsaka viedok-

li par sabiedrībā pretrunīgi vērtētiem ierosinājumiem saliedētības un valodas jautājumos, kā arī stāsta par to, ar kādiem tēriņiem ir jārēķinās valsts augstākajai amatpersonai.

Jūnijā būs divi gadi, kopš Saeima R. Vējoni ievēlēja par Valsts prezidentu. Tolaik intervijā "Latvijas

Avīzei" viņš teica: "Klasiskā veidā Satversmē prezidentam nav plašu pilnvaru ietekmēt Saeimu vai valdību, bet viņam ir tiesības sasaukt valdības sēdes par konkrētiem jautājumiem, nosakot konkrētu darba kārtību. Šīs iespējas Latvijā izmantotas retu reizi, bet dod iespēju runāt par

konkrētiem jautājumiem – medicīnu, pensijām, izglītību, drošību un citiem." Arī preses konferencē, izvirzot savu kandidatūru, Vējonis norādīja: "Es esmu gatavs pieņemt arī nepopulārus lēmumus, virzot tos valdībā, jo mums ir sasāpējušas problēmas izglītības un veselības jomās." Tomēr divu

gadu laikā nevienu Saeimas vai valdības sēdi prezidents nav sasaucis. Prezidentam R. Vējonim tagad jautājām: "Kā tad izmantojat iespēju ietekmēt savulaik izvirzītos sasāpējušos jautājumus par medicīnu, pensijām, izglītību?"

"Nevajag celt vētru

Turpinājums no 1. lpp.

R. Vējonis: Valdības sēdes es tiešām neesmu saaucis, taču regulāri tiekos ar nozaru ministriem un ar premjeru, lai pārrunātu aktuālos jautājumus un virzītos uz priekšu. Varētu jau sasaukt visu valdību un parlamentu, bet jautājums – vai tiks pieņemti kādi lēmumi? Prezidents var izvīzīt priekšlikumus, bet tas nenozīmē, ka esošā koalīcija tos steigs atbalstīt. Gan izglītības, gan veselības nozare lielākoties saskaras ar finansējuma problēmām, tāpēc šobrīd svarīgākais ir pieņemt tos lēmumus, kas attiecas uz nodokļu reformu. Tā ir problēma, par kuru runā visi uzņēmēji, – viņi nav gatavi investēt Latvijā, ja nezina, kas sagaida nākotnē. Tagad, kad nodokļu reformas pamatnostādnes valdībā ir apstiprinātas, būs jāķeras klāt nākamajiem jautājumiem un pirmkārt – pie izglītības un veselības reformas. Diemžēl arī vēlēšanas ietekmē lēmumus un pirms pašvaldību vēlēšanām partijas nebija gatavas runāt par reformām.

Tad jau tas varētu turpināties, jo nākamgad būs Saeimas vēlēšanas...

Nē, nē, premjers jau ir parādījis, ka gatavs rīkoties apņēmīgi. Esmu pārliecināts, ka lēmumi no valdības puses būs. Sasaucot ārkārtas sēdes, prezidents šo procesu ātrāku nepadaris. Protams, ja sāksies acīmredzama bremzēšana, tad to vajadzēs darīt. Pagaidām man tādu bažu nav.

Jūs sakāt, ka regulāri tiek runāts ar ministriem. Bet kādi šim sarunām ir rezultāti? Vai jūtat, ka kaut kas ir mainījies, tieši pateicoties jūsu nostājai, ieteikumam?

Es tā negribētu nodalīt. Valsts prezidents un viņa padomnieki nevar būt superzinoši visos jautājumos. Tad jau ministrijas vairs nebūtu vajadzīgas un prezidenta kanceleja kļūtu par galvenajiem politikas veidotājiem. Uz šādu valsts pārvaldes modeli mēs negatavojamies pāriet.

Jautājums vairāk ir par to, ka jums ir iespēja politikajā darbībā rosināt kādus svarīgus jautājumus, kas nāk no sabiedrības un ko varbūt politiķi ignorē.

Sabiedrībai ir dažādas iespējas ietekmēt politisko darbību. Piemēram, ir parakstu vākšana internetā par konkrētām iniciatīvām, un tas arī aktīvi tiek darīts. Bet, ja Saeima par šīm idejām nenobalso, ar to arī

viss beidzas. Tas pats ar prezidenta ierosinājumiem – tos var ņemt vērā, bet var arī noraidīt.

Runājot par veselības nozari, piemēram, Latvijas Māsu asociācija paziņojusi, ka atbalstīs arodbiedrības priekšlikumu atteikties strādāt pagarināto normālo darba laiku ar šā gada 1. jūniju, jo "valdība turpina ignorēt un atstāj bez vērbības krīzes situāciju veselības nozarē". Asociācija arī norāda, ka šāds lēmums pieņemts, jo Valsts prezidents Raimonds Vējonis un Ministru prezidents Māris Kučinskis neesot izrādījuši interesi tikties ar Māsu asociācijas valdes locekļiem. Vai medicīnas māsas bija pieteikušas vizītē pie jums?

Es saņemu ļoti daudz vēstules ar uzaicinājumiem tikties. Bet Māsu asociācijai pirmkārt būtu jātiekas ar veselības ministri. (Intervija notika piektdien, 12. maijā, Valsts prezidenta kanceleja ziņo, ka kancelejas pārstāvji vakar tikušies ar Latvijas Māsu asociāciju. – Red.) Es esmu ticīšs ar medicīnu arodbiedrības pārstāvjiem, un par šiem jautājumiem esam runājuši. Asociācijai ir pretenzijas par atalgojuma jautājumu. Tas ir budžeta ieņēmumu jautājums, tātad risinājums ir jāmeklē kopā ar Veselības un Finanšu ministriem. Prezidents nevar ietekmēt to, kam palielināt algu un kur budžetā ņemt līdzekļus šim mērķim. Valdība jau tuvākajā laikā iepazīstinās ar savu piedāvājumu, kā tiks paaugstināts finansējums veselības nozarei, no kā daļa, protams, tiks novirzīta arī medicīnai algām. Taču es kategoriski iebilstu pret tehnisku naudas piešķiršanu jebkurai jomai, ja nav skaidrs, kā tiek izmantota esošā nauda nozarē kopumā. Jautājums ir – cik sistēma pati gatava mainīties? Kad mēs sākam runāt par reformām, uzreiz jūtam, ka mainīties neviens negrib, tiek piemeklēti dažādi argumenti, lai atliktu lēmumus.

Jūs esat paudis atbalstu pieteiktajai nodokļu reformai un arī aicinājis nevilcināties. Vienlaikus šķiet, ka iesaistītās puses jau sāk vilkt deķi katra uz savu pusi, jo sākusies mētašanās ar dažādiem paziņojumiem. Vai jums pašam ir pilnīgi skaidrs priekšstats, kas ir sagaidāms, kāda būs nodokļu sistēma?

Kurš tad mētajas ar tiem paziņojumiem? Valdība ne! Valdība ir pieņēmusi nodokļu reformas pamatnostādnes, tur viss ir skaidri ierakstīts.

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

Raimonds Vējonis: "Manuprāt, šobrīd mums daudz aktīvāk būtu jāstrādā pie izpildvaras stiprināšanas. Kāpēc parlaments nevēlas skatīt iepriekšējā Valsts prezidenta Andra Bērziņa sagatavotos priekšlikumus?"

Bet mēs atceramies, kas pagājušogad notika ar budžeta pieņemšanu un mikrouzņēmumu nodokli. Lēmumi tika pieņemti, bet steigā mainīti pēdējā brīdī. Vai, jūsuprāt, šī valdība ir spējīga īstenot savas apņemšanās?

Vai tad mums ir kāda cita valdība?

Jums ir iespēja ne vien runāt un uzticēties premjeram un finanšu ministrei, bet arī apspriesties ar ekspertiem. Pārliecināties, ka politiķu vārdiem ir segums...

Nodokļu reforma ir pamatota ar aprēķiniem, ko veikusi Finanšu ministrija kopā ar sociālajiem partneriem. Vai tie izpildīsies, to laiks rādīs. Bet tā ir ar jebkuru lēmumu... Ja mēs daudz un diktī runāsim un atliksim lēmumus, valstij tas būs vēl traģiskāk.

Bet cilvēki satraucas, vai solīto ieguvumu no nodokļu samazināšanas beigās "neapēdis" dzīves dārdzības pieaugums. Palielināties akcīzes nodoklis degvielai, un finanšu ministre arī izteikusies, ka, iespējams, nāksies palielināt pievienotās vērtības nodokli, ja budžets nepildīsies, kā iecerēts.

Vajag kārtīgi izlasīt nodokļu reformas pamatnostādnes, tur par PVN pie-

augumu nekas nav teikts. Jā, medijos parādās dažādi izteikumi, kas izrauti no konteksta. Bija arī ziņa par samazinātā PVN atcelšanu medikamentiem, ko sociālie partneri bija rosinājuši apspriest, taču šis priekšlikums tika noraidīts. Protams, tā ir diskusija un tās laikā parādās dažādi viedokļi, bet jāvērtē galīgie pieņemtie lēmumi.

Saeimas Juridiskās komisijas izveidotā darba grupa nākusi klajā ar ierosinājumiem, kas skar Valsts prezidenta institūciju. Kā vērtējat šīs iniciatīvas?

Mediji ir pievērsuši uzmanību tikai atsevišķām ziņojuma tēmām, lai gan patiesībā tas ir plašāks. Piemēram, tur tiek runāts arī par likumdošanas kvalitātes uzlabošanu. Kopumā man šis ziņojums šķiet kā ogu vācelīte, kur ir saliktas dažādas ogas – dažas ēdamas, dažas mazāk zināmas.

Kuras "ogas" jums šķiet derīgas?

Pirms sāk to apspriest, būtu jāatceras, ka Latvijas Satversmes grozīšanai ir nepieciešamas divas trešdaļas Saeimas deputātu balsu. Vai ir iespēja nodrošināt šādu atbalstu vienam vai otram priekšlikumam?

Tā jau ir saruna par procedūru, bet vispirms jāvērtē saturiski...

Procedūra ir svarīga, ja grib nonākt pie rezultāta. Ja jau darba grupa tik ilgi strādāja, varbūt bija jānāk ar konkrētākiem priekšlikumiem. Piemēram, tur ir apspriesta Valsts prezidenta ievēlēšanas kārtības maiņa – tautas vēlēts vai ar pašvaldību deputātu līdzdalību vēlēts. Man gan uzreiz rodas jautājums – kāpēc minēti simts pašvaldību pārstāvji? Kā no 119 novadiem paliks tikai 100? Bet mana pārliecība ir, ka, mainot ievēlēšanas kārtību, būtu jāmaina prezidenta pilnvaras. Ja pilsoņi ievēl prezidentu vispārējās vēlēšanās, bet viņam vēlāk nav plašu iespēju ietekmēt politiskos procesus, tad lielas jēgas no pārmaiņām nebūs.

Vienlaikus tas loks, kas Latvijā ievēl prezidentu, ir ļoti šaurs – vajadzīga tikai 51 deputāta balss. Kaimiņvalstīs, piemēram, tas ir plašāks – Lietuvā ir tautas vēlēts prezidents, Igaunijā paredzēta elektoru kolēģija ar pašvaldību deputātu līdzdalību.

Satversmes tapšanas laikā par to bija diskusijas. Arī tolaik tika apspriesti dažādi varianti, un Satversmes tēvi palika pie šā modeļa. Var jau apspriest izmaiņas, taču atkal nonākam pie jautājuma – vai Saeimā pārstāvētās partijas būs gatavas balsot par tām?

Manuprāt, šobrīd mums daudz aktīvāk būtu jāstrādā pie izpildvaras stiprināšanas. Kāpēc parlaments nevēlas skatīt iepriekšējā Valsts prezidenta Andra Bērziņa sagatavotos priekšlikumus? Piemēram, par to, ka parlaments apstiprina Ministru prezidentu un vēlāk viņam pašam ir iespēja izvēlēties un atlaist ministrus. Šis priekšlikums ir kaut kur dziļi iestrēdzis Saeimā.

Labi, par to, vai un kā nākotnē mainīt prezidenta pilnvaras, vēl diskutēs. Bet, runājot par jūsu pašreizējo darbu... Prezidenta paspārnē darbojas dažādas komisijas un darba grupas. Mūsu redakcija pagājšrūden saņēma daudz lasītāju iebildumu par Valsts prezidenta Sabiedrības saliedētības politikas ekspertu grupas secinājumiem. Kas ar to noticis?

Darba grupa izpildīja savu uzdevumu – izvērtēja esošo saliedētības politiku valstī un sagatavoja priekšlikumus. Viedokļi par ziņojumu tiešām bija dažādi un diezgan kontrversāli. Tagad šī darba grupa savu darbu ir beigusi.

Likvidēšana bija politisks vai tehnisks lēmums?

Tehnisks. Darba grupa bija veidota konkrēta uzdevuma veikšanai, un tas bija paveikts.

ūdens glāzē"

Pēc darba grupas ierosinājuma jūs izteicāt apņēmību panākt, ka nepilsoņu bērniem pilsonība tiek piešķirta automātiski, negaidot vecāku iesniegumu. Nu jau vairāk nekā pusgads pagājis.

Jā, tas bija viens no priekšlikumiem, un mēs ar juristiem esam vērtējuši iespējas, kā to varētu izdarīt. Nav tik vienkārši. Piemēram, koalīcijas līgumā vienmēr ir ierakstīts, ka Pilsonības likumu nedrīkst vērt valā. Tas ir tāds tabu... Tātad meklējam citas likumdošanas iespējas. Protams, paralēli es aicinu nepilsoņus izmantot tās iespējas, ko likums paredz jau šobrīd, un reģistrēt savu jaundzimušos bērnus par Latvijas pilsoņiem. Diemžēl daļa vecāku to nedara, un tad jāgaida 15 gadi, kad jaunieši to varēs izdarīt pats. Pērn bez pilsonības vairāk nekā 50 Latvijā piedzimušie bērni nu dzīvo ar neeksistējošu valsts pilsonību, kas patiesībā ir PSRS pilsonība.

Nemot vērā sabiedrības negatīvo reakciju, vai uzskatāt, ka saliedētības darba grupas izveide ir attaisnojusi? Varbūt pieeja šim jautājumam nebija pareiza?

Mēs ap dažiem jautājumiem mākam sataisīt lielu troksni, pēc tam tas viss ātri aizmirstas. Es uzskatu, ka šādas darba grupas izveide bija pareizs solis. Tur ir labi priekšlikumi. Varbūt tas nebija nekas jauns, jo līdzīgas idejas izskanējušas arī iepriekš. Piemēram, vairāk līdzekļu latviešu valodas mācīšanai. Kas tur slikts? Var jau teikt – skumji, ka tik daudzus gadus esam neatkarīga valsts, bet joprojām jāpiešķir līdzekļi valsts valodas apguvei, taču tāda ir realitāte.

Tomēr arī patlaban skolās ne visi krievu jaunieši latviešu valodu labi iemācās...

Es domāju, ka jaunieši gan iemācās. Runa pārsvarā ir par vecākiem cilvēkiem.

Vai esat gatavs turpināt diskusiju par saliedētības jautājumiem un uzklaut arī citus ekspertus? Šajā darba grupā pieaicinātie tomēr bija vienas politiskās ievirzes pārstāvji...

Tā gluži nebija. Bet diskusijas, protams, varēs turpināt, kad tiks sagatavoti priekšlikumi par Latvijas pilsonības piešķiršanu visiem Latvijā dzimušajiem nepilsoņu bērniem līdz ar piedzimšanas brīdi.

Saliedētība jau nav tikai šis viens jautājums.

Bet tieši tas izraisīja vislielākos iebildumus ziņojumā!

Vislielākos iebildumus tomēr izraisīja ieteikums amatpersonām runāt krievu valodā.

Nē, tāda priekšlikuma nebija. Rekomendāciju sadaļā jūs to neatradīsiet. Vienā vietā tekstā tas tika pieminēts, bet ne kā ieteikums. Par šo jautājumu tika sacelta vētra ūdens glāzē.

Runājot par citu ar saliedētību saistītu jautājumu – maija sākumā jūs Rēzeknē piedalījāties Latgales kongresa simtgades pasākumos. Svētkos bija daudz svinīgu runu, solījumu, bet plenārsēdes noslēgumā tika pieņemta rezolūcija, kurā aicināts "respektēt saziņu latgaliešu literārajā valodā visā Latvijas teritorijā", "apstiprināt latgaliešu karogu" un tamlīdzīgi. Dažs jau tur saredz separātisma tendences. Kāds jums par to iespaids?

“Es neapstrīdu, ka latgaliešu valoda ir jā saglabā, un tā būs stipra, ja cilvēki paši to lieto. Latgalē ar to problēmu nav. Bet vai to ir jāliek darīt arī kurzemniekiem un vidzemniekiem?”

Līdz kongresa sākumam tikai retais bija redzējis šīs rezolūcijas projektu. Tā tapa šaurā lokā. Jautājums – cik legītīma ir tā pieņemšana un kādas saistības tas uzliek. Šis tomēr bija svinīgais pasākums par godu Latgales kongresa simtgadei. Tad man rodas jautājums – vai tiešām latgaliešu valodas lietošana ir vienīgā Latgales problēma?

Un ko jums paši latgalieši Rēzeknē teica?

Par to jau ne vienu reizi vien runāts. Ne visi reģioni Latvijā ir attīstījušies vienmērīgi, un Latgale atsevišķos aspektos nav bijusi tik attīstīta. Manuprāt, te būtu vietā saruna par emigrācijas un reemigrācijas jautājumiem, par demogrāfiju. Taču tas rezolūcijā neparādās. Es neapstrīdu, ka latgaliešu valoda ir jā saglabā, un tā būs stipra, ja cilvēki paši to lieto. Latgalē ar to problēmu nav. Bet vai to ir

jāliek darīt arī kurzemniekiem un vidzemniekiem? Tas ir strīdīgi... Man arī negribētos, ka tik ļoti tiek uzsvērtā Latgales atstumtība. Šajā jautājumā pēdējos gados ir daudz darīts, piemēram, izveidota speciālā Latgales ekonomiskā zona. Pats esmu bijis vides ministrs un zinu, ka Latgalei ir bijis daudz investīciju. Piemēram, ūdens saimniecības sakārtošanai. Tur netika škirots – Kurzeme, Zemgale, Vidzeme vai Latgale –, nauda tika dota infrastruktūras attīstībai visos reģionos.

Jūs bijāt aizsardzības ministrs, un aizsardzība jums droši vien ir tuva tēma. Tuvākajā laikā NATO bataljona sastāvā Latvijā ieradīsies Kanādas karavīri. Vai jau esat sagatavojis viņiem kādu vēstījumu?

Jā, NATO bataljona ierašanās būs apliecinājums, ka Varšavas samita lēmumi tiek īstenoti dzīvē. Sasaistot ar iepriekšējo tēmu, būtiski uzsvērt, ka Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vienības tiks izvietotas ne

deklarāciju, to es arī izdarīju. Tur bija tehniskas neskaidrības, jo es paļāvos, ka sistēma apkopos informāciju no datubāzēm, bet tā izrādījās nepilnīga.

Sprīžot pēc deklarācijas, jūs tomēr dzīvojat diezgan taupīgi, ja jau varat izveidot uzkrājumus. Lai gan prezidentam pašam jau nav jāmaksā par dzīvokli, transportu...

Bet pietiekami daudz naudas iziet dažādos izdevumos... Jā, uz darbu un no darba aizved, bet viss pārējais ir pašu izdevumi – ēdināšana, frizieris, apģērbs... Arī manai kundzei nekādi pakalpojumi netiek apmaksāti. Latvijā nav kā Igaunijā, kur prezidenta dzīvesbiedre saņem algu.

Vai jums pēc sirds operācijas ir noteikts kāds īpašs dienas režīms, ierobežojumi darbā?

Nē. Paskatieties uz manu darba kārtību! Vai redzat tur kādu īpašu režīmu? Mana operācija nebija nekas unikāls, katru dienu desmitiem cilvēku tādas tiek veiktas.

Basketbolu tagad atkal spēlējat?

Jā.

Jūs noskatījāties izrādi "Kārkli" Jaunajā Rīgas teātri, kas veltīts Latvijas politiskajai dzīvei. Politiski tiek diezgan kariķēti. Jūs arī esat viens no atveidotajiem tēliem – aktieris Andris Keišs iejūtas prezidenta ādā. Kādi iespaidi pēc noskatīšanās?

Politiska rakstura izrāžu Latvijas teātros nav daudz. Reizēm "Teātra žurka" kaut ko pasmejas par politiķiem, tagad ir šī izrāde. Tas labi. Man patīk humors. Šis ir konkrētu izrādes konsultantu skatījums, citiem droši vien būtu citāds.

Apvainojies neesat?

Ja ej uz šāda žanra izrādi, tad jau rēķinies, ko ieraudzīsi. Ja ir tendence par to apvainoties, tad labāk neiet. Man ar to nav problēmu, un ir interesanti paskatīties, kā tevi uztver citi. Es gan nepiekrītu, ka manā valodā platīe "e" ir tik izteikti, kā tas parādīts izrādē.

Un prezidenta noslēguma runa "Kārklos" jums patika?

Normāla runa...

Ja Andrim Keišam ieteikts piešķirt Trīs Zvaigžņu ordeni, tad nerosināsit nepiešķirt?

Viņam jau ir ordenis (smejas).

MĀRIS ANTONEVIČS